

PODKLADOVÝ MATERIÁL KONFERENCE: KONKURENCESCHOPNOST A RŮST

S blížícím se programovacím obdobím 2014 - 2020 a zveřejněním návrhu budoucího rozpočtového rámce se v jednotlivých členských státech naplno rozproutila debata o rozvojových prioritách z hlediska potřeb kohezní politiky po roce 2013. Dobrým vodítkem pro efektivní a zacílené využití disponibilních prostředků v budoucím víceletém finančním EU rámci se pro ČR zdají být priority stanovené v národní Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti ČR, které zahrnují projekty vytvářející předpoklady pro ekonomický růst a rozvoj naší země.

Česká republika by se v této fázi měla zaměřit na vyjasnění způsobu využití financí v rámci kohezní politiky, největšího programu EU Horizont 2020 (s disponibilním objemem 80 mld. EUR), ale rovněž z menšího programu na podporu malých a středních podniků COSME (2,5 mld. EUR). Poslední dva jmenované programy spojuje zaměření na podporu přístupu podniků k financím. Zatímco COSME se zaměří na podporu malých a středních podniků s rozpočtem 1,4 mld. EUR, Horizont 2020 pak na rostoucí inovativní firmy s disponibilním rozpočtem 3,8 mld. EUR. Finance by měly směřovat na podporu půjček, ekvity, záruk a mezzaninových nástrojů.

1. Návrh víceletého finančního rámce Evropské unie 2014 – 2020

Politika soudržnosti – investiční strategie pro budoucí růst a konkurenceschopnost EU

Dne 6. října 2011 předložila Evropská komise balíček legislativních návrhů k podobě politiky soudržnosti pro období 2014 - 2020. Tento „kohezní balíček“ by měl v celé Evropě podpořit růst a vytváření pracovních míst orientací investic EU na evropskou agendu pro růst a zaměstnanost („Evropa 2020“¹). Přínos těchto investic by měl být rovněž posílen zjednodušením a harmonizací pravidel jednotlivých fondů. Balíček obsahuje návrh obecného nařízení o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF), Evropského sociálního fondu (ESF), Kohezního fondu, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a Evropského námořního a rybářského fondu (EMFF), a dále tzv. specifická nařízení pro jednotlivé fondy.

Dle Komise by budoucí politika soudržnosti měla více reflektovat situaci na evropském trhu práce, a proto navrhuje posílit úlohu Evropského sociálního fondu (ESF) stanovením minimálního podílu jeho alokace na rozpočtu politiky soudržnosti (bez Nástroje k propojení Evropy) ve výši 25 %, což činí 84 mld. EUR – v regionech cíle Konvergence by minimální podíl činil 25 %, v přechodných regionech 40 % a v regionech Konkurenceschopnosti minimálně 52 %. Návrh dále počítá s tím, že podíl Fondu soudržnosti by ve způsobilých členských státech dosáhl jedné třetiny jejich celkové alokace politiky soudržnosti (bez programů územní spolupráce) tak, jako v současném období. V souvislosti s vytvořením Nástroje k propojení Evropy Komise navrhuje, aby se 10 mld. EUR z alokace na Fond soudržnosti převedlo do Nástroje k propojení Evropy (Connecting Europe Facility - CEF) a následně byly tyto prostředky využity v kohezních státech na budování transevropské páteřní dopravní

¹ Mezi cíli strategie je vyzdvíženo pět hlavních kvantifikovaných cílů, kterých má EU jako celek dosáhnout do roku 2020. 1) Úsilí o dosažení 75 % zaměstnanosti žen a mužů ve věku od 20 do 64 let; 2) Zlepšení podmínek pro výzkum a vývoj, zejména s cílem zajistit, aby veřejné a soukromé investice v tomto odvětví dosáhly v úhrnu 3 % HDP; 3) Snížení emisí skleníkových plynů o 20 % oproti úrovním roku 1990; zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 %; a posun ke zvýšení energetické účinnosti o 20 %; 4) Zlepšení úrovně vzdělání, zejména snahou snížit míru předčasného ukončování školní docházky pod 10 % a zvýšit podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným terciárním nebo srovnatelným vzděláním na nejméně 40 %; 5). Podpora sociálního začleňování, zejména prostřednictvím snižování chudoby, a to snahou snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučením nejméně o 20 milionů.

infrastruktury. Současně navrhuje Komise dle úrovně vyspělosti regionu zacílení prostředků politiky soudržnosti na omezené množství priorit, čímž by došlo k tematickému vymezení portfolia intervencí.

Spolu s tímto má také dojít k vytvoření třech nových skupin regionů:

- méně rozvinuté regiony (s HDP na hlavu nižším než je 75 % průměru EU),
- přechodné regiony (s HDP na hlavu vyšším než 75 %, ale nižším než 90 % průměru EU),
- rozvinutější regiony (s HDP na hlavu vyšším než 90 % průměru EU).

Tab. 1 Návrh rozpočtu na kohezní politiku v období 2014-2020 (v mld. EUR)

Méně rozvinuté regiony	162,6
Přechodné regiony	38,9
Rozvinutější regiony	53,1
Územní spolupráce	11,7
Kohezní fond	68,7
Alokace pro vzdálené a řídké osídlené regiony	0,926
Nástroj pro propojení Evropy	40,0 *)
Evropský sociální fond	84,0 **)

Zdroj: Evropská komise, *) s dodatečným rozpočtem 10 miliard EUR z Kohezního fondu, **) v rámci výše uvedené alokace na méně rozvinuté, přechodné a rozvinutější regiony

Z hlediska rozdělení celkové alokace na politiku soudržnosti EU má být nejvyšší objem prostředků i nadále soustředěn na méně vyspělé regiony a členské státy (162,6 mld. EUR na regiony cíle Konvergence a 68,7 mld. EUR na Fond soudržnosti), podíl alokace na tento cíl se však oproti současnému stavu snižuje. Na ostatní cíle se mají prostředky navýšit - na kategorii přechodných regionů má být alokováno 38,9 mld. EUR; na regiony cíle Konkurenceschopnost Komise navrhuje alokovat 53,1 mld. EUR a na cíl Evropská územní spolupráce celkem 11,7 mld. EUR. Součástí kohezní obálky jsou také prostředky na Nástroj k propojení Evropy, na který Komise vyčleňuje 40 mld. EUR, dodatečných 10 mld. EUR má být vyčleněno v rámci Fondu soudržnosti na dopravní projekty. S cílem posílit efektivitu výdajů na politiku soudržnosti Komise navrhuje vytvořit Společný strategický rámec pro strukturální fondy, jenž by promítl cíle strategie Evropa 2020 do konkrétních investičních priorit. Tento rámec by zahrnoval evropské fondy v oblasti politiky soudržnosti a zemědělství (Evropský fond regionálního rozvoje - ERDF, Evropský sociální fond - ESF, Fond soudržnosti, Evropský námořní a rybářský fond - EMFF a Evropský zemědělský fond na rozvoj venkova - EAFRD) a současně by zajišťoval provázanost s nástroji Společného rámce pro výzkum a inovace. Navrhovaný rozpočet pro výše uvedené programy v období 2014 – 2020 činí 336 mld. EUR (oproti 350 mld. EUR v aktuálním období 2007 – 2013). Téměř polovinu této částky budou tvořit investice do méně rozvinutých regionů – více než 160 mld. EUR a podle nového plánu by Komise mohla přerušit tok evropských financí do států, které nerespektují fiskální pravidla nebo trvale porušují podmínky Paktu stability a růstu.

Díky tomuto rozdělení si na evropské fondy budou moci sáhnout také vyspělejší členské země, nejen ty nejchudší. Drtivá většina prostředků by nadále měla putovat do zaostávajících zemí a regionů, ale přechodné regiony budou moci čerpat prostředky na investice do inovací, zvyšování energetické účinnosti, sociální soudržnosti a konkurenceschopnosti. Příští kohezní politika má být podle představ Komise těsněji svázaná s evropskou strategií Evropa 2020 a má být zacílená pouze na několik málo priorit. Zatímco rozvinutější regiony budou moci z evropských fondů podporovat inovace, rozvoj malých a středních podniků, energetickou účinnost a obnovitelné zdroje, v méně rozvinutých regionech bude možné investovat i do jiných oblastí (zaměstnanost, vzdělávání, snižování chudoby). Alespoň polovina prostředků bude muset jít na stejnou skupinu priorit jako v případě vyspělejších regionů. V případě méně vyspělých regionů (jedná se o regiony s HDP na hlavu nižším než je 75 % průměru EU, což jsou v ČR všechny s výjimkou Prahy) by se mělo do tří priorit (výzkum, vývoj a inovace; podpora konkurenceschopnosti malých a středních podniků a přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku) investovat alespoň 50 % celkové alokace z ERDF. Navíc pouze na přechod k nízkouhlíkové ekonomice by mělo jít 6 %. V případě Prahy, která spadá do kategorie vyspělejších regionů (s HDP na obyvatele vyšším než 90 % průměru EU), by na uvedené tři priority mělo jít 80 %

veškerých prostředků z ERDF a na nízkouhlíkovou ekonomiku 20 %. Do definice přechodných regionů by se v této chvíli neměl dostat žádný český kraj.

2. Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky 2012 – 2020 (dále jen „SMK“)

Dne 27. října 2011 schválila vláda ČR SMK s podtitulem "Zpět na vrchol", který charakterizuje záměr vlády dostat do roku 2020 Českou republiku prostřednictvím této strategie mezi 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa. SMK tvoří soubor více než 40 konkrétních projektových záměrů pokrývajících devět pilířů, které představují přes dvě stovky konkrétních opatření, jejichž rozvoj je pro zvyšování naší konkurenceschopnosti klíčový. Těmito oblastmi jsou: instituce, infrastruktura, makroekonomika, zdravotnictví, vzdělanost, trh práce, finanční trhy, podnikání a inovace. SMK přináší potřebné systémové změny, které přispějí k tomu, aby se ČR mohla zařadit mezi nejvyspělejší světové ekonomiky. Dalším krokem k realizaci SMK je vládou schválený mechanismus implementace. Ten definuje konkrétní parametry a stanoví pravidla a gesce jednotlivých rezortů, obsahuje harmonogram implementace na úrovni jednotlivých opatření a určuje formu a termíny předkládání hodnotících zpráv. Základem pro realizaci opatření SMK se stane nově reorganizovaná Rada vlády pro konkurenceschopnost a informační společnost (dále jen „RVKIS“) a vytvoření Útvary implementace Strategie při MPO. Nad celým procesem implementace Strategie převezme záštitu Úřad vlády ČR a premiér, který bude rovněž předsedat RVKIS. V rámci RVKIS vzniknou čtyři pracovní výbory pro implementaci Strategie, které se budou zabývat programy 1) veřejný sektor, 2) vzdělání a zaměstnanost, 3) podnikatelské prostředí a 4) ekonomika globálních inovací. Útvar implementace bude dohlížet na plnění Strategie a bude koordinovat a usnadňovat součinnost rezortů při implementaci jednotlivých opatření.

Jedním z prioritních projektů při realizaci SMK je také zřízení pilotního Seed fondu a finančních nástrojů s ním spojených na podporu začínajících inovačních podniků s využitím prostředků z Operačního programu pro podnikání a inovace. Pro účely realizace pilotního Seed fondu byla stanovena částka 45,039 mil. EUR z Evropského fondu pro regionální rozvoj, což s povinným národním dofinancováním ve výši 7,948 mil. EUR z rozpočtu kapitoly MPO představuje disponibilní finanční prostředky v objemu až 1,4 mld. Kč. V širším kontextu jde o vybudování prostředí systematicky podporujícího firmy v raných fázích podnikání, ve kterém bude hrát významnější roli MŠMT s cílem podporovat potenciálně životaschopné inovační projekty ještě v předrealizační fázi. Součástí projektu je také realizace podpůrných finančních nástrojů pro oblast rozvíjejících se firem a investic do nich. Finanční nástroj „záruka“ může v souladu se zákonem č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání poskytovat ČMZRB. Poskytovatel pro jiné typy podpůrných finančních nástrojů, pokud budou využity, by byl vybrán ve veřejné soutěži. Tyto prostředky představují perspektivní nástroje hospodářské politiky a zvyšují šance na úspěch projektu (diverzifikace nástrojů, nezbytná vzhledem k časovému faktoru).

3. Financování cílů stanovených SMK

3.1 Kohezní politika

Je pravděpodobné, že i po r. 2013 bude kohezní politika představovat jeden z nejvýznamnějších nástrojů pro realizaci rozvojových intervencí a tedy i mnoha opatření SMK. A to přesto, že záběr SMK je širší a mnohá opatření s intervencemi kohezní politiky nesouvisí, nebo souvisí jen nepřímo. Kohezní politika nabízí účelově definované finanční prostředky a nástroje, jejichž společným cílem je hospodářský růst, a také územní soudržnost. Stranou však nezůstává ani tradiční pojetí sociální soudržnosti, u níž je v současnosti obvykle akcentována souvislost s přeměnou společnosti a trhu práce, na něž nestačí sociální struktury včas a odpovídajícím způsobem reagovat. Z uvedeného je zřejmé, že smyslem intervencí kohezní politiky je růst konkurenceschopnosti, který je předpokladem hospodářského růstu a ten je dále nutnou podmínkou zmírňování regionálních rozdílů. Cíle Strategie a cíle kohezní politiky jsou proto v souladu a jsou si velmi blízké. Konkurenceschopnost a její využití pro hospodářské sblížení regionů Evropy jsou dominantním cílem intervencí kohezní politiky. Strategie proto musí reflektovat požadavky dokumentů jako je např. Strategie Evropa 2020 apod. Reflektovat však neznamená podříditi se, nýbrž využít příležitosti, které se v těchto dokumentech otevírají. Kohezní politika představuje potenciální intenzivní zdroj podpory v oblastech podnikatelského prostředí a jeho kvality, rozvoje inovací a technologického rozvoje a vybraných

aspektů podpory trhu práce a vzdělávacího systému. ČR, jako většina nových členských zemí EU, má navíc stále nedostatky v oblasti základní infrastruktury a její dostavba je proto nutnou podmínkou sblížení ČR a EU a podmínkou (rovnoměrnějšího) hospodářského růstu. Význam má zejména dopravní infrastruktura, jejíž podpora však musí být důsledně zdůvodněna potřebou posilování konkurenceschopnosti a hospodářského rozvoje. Jednání o nové podobě kohezní politiky také přinášejí podmínky, na které bude využití prostředků EU vázáno. I v tomto případě existuje silný vztah mezi SMK a požadavky kohezní politiky. Např. makroekonomická stabilita a výkonnost představují významnou potenciální podmíněnost pro kohezní politiku (v současné době je tato kondicionalita aplikována pouze pro Fond soudržnosti). Pozitivní makroekonomický výkon také znamená důležitou podmínku pro dostupnost potřebných finančních prostředků pro spolufinancování z národních zdrojů, jehož míra by měla doznat zvýšení. Je důležité zdůraznit doplňkovost a synergické vazby Společné zemědělské politiky (SZP) vůči Kohezní politice a příspěvku SZP ke konkurenceschopnosti ČR v oblasti zemědělství, potravinářského průmyslu a využití obnovitelných zdrojů energie.

3.2 Nástroj pro propojení Evropy (CEF)

Tento nástroj má urychlit rozvoj prioritní infrastruktury v oblasti dopravy, energetiky a informačních technologií. Navrhovaný nástroj má být centrálně řízen Komisí a financován z rozpočtu EU s rozpočtem 40 mld. EUR, dalších 10 mld. EUR je vyhrazeno ve Fondu soudržnosti. V koordinaci s Horizontem 2020 tento program zajistí doplňkovost, přičemž se vyvaruje případného překrývání. Koordinace mezi nástrojem CEF a Horizontem 2020 zajistí, aby nebyl přerušen řetězec výzkumu a inovací vedoucí k rozmístění infrastruktury. To je důležité především v době, kdy budou významné technologické pokroky v dopravě, energetice a IKT nezbytné, aby EU splnila své ambiciózní cíle stanovené ve strategii Evropa 2020. Pokud jde o vztah s Fondem soudržnosti a strukturálními fondy, společný strategický rámec politiky soudržnosti, jakož i partnerské smlouvy s členskými státy, budou úzce koordinovány v rámci politik v odvětví dopravy, energetiky a IKT. Příslušné hlavní směry pro konkrétní odvětví budou spoléhat na Fond soudržnosti a strukturální fondy při realizaci místní a regionální infrastruktury a jejich vazby na prioritní infrastruktury, aby došlo k propojení všech občanů v celé EU.

Cíle CEF

Dopravní sekce - prostřednictvím CEF jsou zamýšleny k uskutečnění investice ve výši 31,7 mld. eur za účelem modernizace evropské dopravní infrastruktury, vybudování jejich chybějících článků a odstranění problematických míst. Uvedená částka se skládá z těchto položek:

- 10 miliard eur vyčleněných z Kohezního fondu z příštího programovacího období po roce 2013 na dopravní projekty realizované v zemích, které Kohezní fond pokrývá,
- 21,7 miliard eur, které mohou jako investice do dopravní infrastruktury použít všechny členské státy.

Klíčovým záměrem je především zlepšení propojení různých částí EU, aby se usnadnila výměna zboží a osob mezi jednotlivými zeměmi.

Energetická sekce - odvětví energetiky by mělo počítat v porovnání s dopravou s podstatně menší částkou na investice do transevropské infrastruktury v hodnotě 9,1 mld. eur; ty by měly napomoci dosáhnout cílů Strategie Evropa 2020 v oblasti energetiky a klimatu. Díky CEF bude rovněž možné překonat problém nedostatku finančních prostředků do skutečných priorit propojených sítí a vypořádat se s problémem jejich přetížení. Lepší propojení by mělo přispět k dalšímu rozvoji vnitřního trhu s energií, k zabezpečení dodávek a přepravě energií z obnovitelných zdrojů úsporným způsobem.

Sekce telekomunikační, informační a komunikační technologie - vyčleněno téměř 9,2 mld. eur na podporu investic do rychlých a velmi rychlých širokopásmových sítí a celoevropských digitálních služeb. Evropská komise se na základě konzervativních odhadů domnívá, že by financování infrastruktury informačních sítí mohlo stimulovat investice v hodnotě více než 50 miliard eur. Strategie Digitální agenda pro Evropu stanoví, že do roku 2020 by měly mít všechny domácnosti širokopásmové připojení o rychlosti alespoň 30 Mbps a nejméně 50 % z nich nad 100 Mbps.

3.3 Programy EU

3.3.1 Horizont 2020 navazující na Sedmý rámcový program pro výzkum, technologický rozvoj, Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace a Evropský technický a inovační Institut (EIT)

Horizont 2020 je klíčový nástroj pro financování „Unie inovací“, jedné ze stěžejních iniciativ programu Evropa 2020. Jedná se o integrovaný systém, který bude zahrnovat všechny současné evropské nástroje financování vědy a výzkumu – Sedmý rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj, Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace a Evropský technický a inovační Institut (EIT). Jejich sjednocením do rámce Horizont 2020 vznikne jediný flexibilní a jednoduchý program, který umožní financování celého inovačního řetězce od základního výzkumu až po tržní využití v souladu s obsahem klíčové iniciativy „Unie inovací“. Komise představila návrh programu v listopadu 2011 a v současné době je Horizont 2020 projednáván v Evropském parlamentu a v Radě. Dánské předsednictví chce dohodu o hlavní struktuře programu v Radě do konce května a je velká snaha, aby byla hlavní linie vyjednána co nejdříve. Ostatní bude předmětem pozdějších diskuzí. Debata v Evropském parlamentu probíhá na úrovni výborů, závěrečná zpráva je očekávána na konci podzimu, poté bude následovat vyjednávání s Radou na základě procedury spolurozhodování. Začátek spuštění Horizontu 2020 je naplánován na rok 2014, kdy by se měly otevřít první výzvy.

- **Tab. 2 Finanční instrumenty obsažené v návrhu finančního rámce EU 2014 – 2020 (zdroj: Evropská komise, 2012)**

	Řízené Komisí		Sdíleně řízené
Výzkum, vývoj inovace	Horizont 2020 Vlastní kapitál a instrument sdíleného rizika 3.5 mld. EUR		Instrumenty v rámci Fondu soudržnosti a Strukturálních fondů na úrovni EU standartní instrumenty instrumenty vytvořené na míru znatelně vyšší částka, než v současné době
Růst, zaměstnanost and sociální soudržnost	Konkurenceschopnost & MSP (COSME) vlastní kapitál & záruky 1.4 mld. EUR	Tvůrčí Evropa záruky 210 ml. EUR	
	Společenské změny & inovace mikrofinancování 192 ml. EUR	Erasmus pro všechny záruky 881 ml. EUR	
Infrastruktura	Nástroj pro propojení Evropy (CEF) Sdílení rizika (např.: projekt dluhopisů) a vlastní kapitálový instrument rozpočet zatím nestanoven		

Cíl programu

Program Horizont 2020 se bude soustředit na tři vzájemně se posilující priority, u nichž je zřejmá přidaná hodnota Unie:

- **vynikající věda** - zvýšení excelence vědecké základny by mělo být dosaženo prostřednictvím prohlubování spolupráce v EU a konsolidací Evropského výzkumného prostoru. Vědecký systém EU by se tak měl stát konkurenceschopnějším na globální úrovni.
- **vedoucí postavení v průmyslu** – společně s posílením konkurenceschopnosti by mělo být dosaženo prostřednictvím podpory aktivit ve třech klíčových oblastech: v nastupujících a průmyslových technologiích, posílením inovací v malých a středních podnicích a v dostupnosti rizikového financování.
- **společenské výzvy** - budou podporovat aktivity vedoucí od výzkumu k tržnímu uplatnění.

Navržené finanční nástroje pro program Horizont 2020:

- **Kapitálový nástroj pro MSP a středně kapitalizované společnosti zaměřené na výzkum (Equity Facility for R&I-driven SMEs and Small Midcaps):** prostřednictvím rizikového kapitálu a hybridního financování podpoří ranou fázi podniků.

- **Garanční nástroj na výzkum a inovace pro MSP a středně kapitalizované společnosti (SMEs & Small Midcaps Guarantee Facility for R&I):** poskytne záruky na půjčky nad 150 000 EUR na výzkumné a inovační aktivity.
- **Služba pro půjčky a záruky na výzkum a inovace (Loans & Guarantees Service for R&I):** podpora větších středních podniků, velkých korporací, výzkumných subjektů atd., jedná se o nástupce RSFF.

Na program Horizont 2020 by pro období 2014 - 2020 mělo být vyčleněno 80 mld. EUR (v období 2007-2013 činí celková alokace na všechny programy, které mají tvořit příští Horizont 2020 57,9 mld. EUR), což představuje navýšení rozpočtu na hlavní nástroj pro implementaci evropského výzkumu a inovací o přibližně 38 %. K podpoře výzkumu a vývoje by také zásadním způsobem měly přispět prostředky ze strukturálních fondů (Komise odhaduje až 60 mld. EUR), neboť investice do výzkumu a inovací představují dle Komise základní předpoklad pro růst prosperity regionů. Podle strategie Evropa 2020 mají být do vědy a výzkumu investována celkem 3 % HDP EU a z toho 2 % budou pocházet ze soukromých zdrojů. K dosažení tohoto cíle bude zapotřebí využít inovační potenciál malých a středních podniků (dále jen „MSP“), zapojit investory do všech fází vývoje a stimulovat trhy. V rámci části Vedoucí postavení v průmyslu (přístup k rizikovému financování) je navržen celkový rozpočet ve výši 3,768 mld. EUR (v běžných cenách) pro podniky všech velikostí a typů, z toho nejméně jednu třetinu by měly spotřebovat MSP a středně kapitalizované společnosti (rozpočet společný pro oba nástroje).

3.3.2 Program pro konkurenceschopnost podniků s důrazem na malé a střední podniky COSME (navazuje na Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace CIP 2007 – 2013)

Dne 30. listopadu 2011 předložila Evropská komise návrh na zřízení Programu pro konkurenceschopnost podniků s důrazem na malé a střední podniky neboli COSME. Hlavní ideou tohoto programu je poskytnutí podpory malým a středním podnikům, usnadnění přístupu k financím, podpora internacionalizace a šíření podnikatelské kultury jako takové. Program, s celkovým rozpočtem 2, 5 mld. EUR pro období 2014 – 2020, by měl z velké části pokračovat v činnostech uskutečňovaných v rámci Programu pro konkurenceschopnost a inovace (CIP). COSME je však zacíleno především na podnikatele, kteří budou moci těžit z lepšího přístupu k financování jejich podnikání, na občany, kteří si přejí zahájit samostatnou výdělečnou činnost a kteří mají obtíže při zakládání či rozvíjení nového podniku a v neposlední řadě na orgány členských států, jimž bude poskytnuta intenzivnější pomoc při jejich úsilí o vypracování a implementaci účinné politické reformy. Gesci v ČR má odbor inovací a investic MPO, který dle zpracované a schválené rámcové pozice ČR postupuje při projednávání detailních ustanovení podmínek tohoto programu v orgánech EU. Tento Program bude komplementární k programu Horizont 2020 a kohezní politice EU implementované za pomoci strukturálních fondů národními Operačními programy jednotlivých členských států.

Cíl programu

Program bude financovat činnosti zaměřené na:

- **zlepšení rámcových podmínek pro dosažení konkurenceschopnosti a udržitelnosti podniků Unie**, včetně podniků v odvětví cestovního ruchu pomocí podpory provázanosti a souladu při provádění a informované tvorbě politik na úrovni Unie,
- **povzbuzování k podnikání**, a to i v rámci specifických cílových skupin,
- **zlepšení přístupu k financím pro malé a střední podniky ve formě vlastního kapitálu a úvěrů**,
- **zlepšení přístupu na trhy uvnitř Unie a celosvětově.**

Hlavním posláním COSME je posílení konkurenceschopnosti podniků v Evropské unii, včetně odvětví cestovního ruchu. Předpokládá se, že prostřednictvím COSME bude možné posilovat udržitelnou konkurenceschopnost evropských podniků. COSME si klade za cíl zlepšení přístupu malých a středních podniků k financování v podobě vlastního kapitálu a úvěrování a zlepšení přístupu na evropské a mimoevropské trhy prostřednictvím sítě Enterprise Europe Network (EEN). Ta se má snažit usnadnit rozšíření podniků v rámci jednotného trhu a podporovat mezinárodní spolupráci. Návrh obsahuje rovněž podporu rozvoje podnikatelských dovedností a postojů, zejména u mladých podnikatelů, žen a mladých lidí obecně. Předpokládána výše dodatečných půjček a

investic pro evropské podniky činí přibližně 3, 5 miliardy EUR. Finanční krytí programu představuje, jak již bylo zmíněno, 2,5 miliardy EUR, z čehož 1, 5 miliardy EUR poputuje na finanční nástroje. Ze zbytku pak bude financována síť EEN, vzdělávání v oblasti podnikání a mezinárodní průmyslová spolupráce. Zvláštní pozornost bude věnována zlepšení konkurenceschopnosti podniků v odvětví cestovního ruchu, neboť toto odvětví významně přispívá k HDP Unie a zároveň v něm provozuje činnost velký počet malých a středních podniků.

Navržené finanční nástroje:

- **EFG - Kapitálový nástroj pro růst (Equity Facility for Growth)** nástroj na podporu růstu a expanze MSP (rizikový kapitál, hybridní financování) s důrazem na jejich internacionalizaci, navržený rozpočet 690 mil. EUR
- **LGF - Záruční nástroj pro půjčky (Loan Guarantee Facility)** poskytne protizáruky a přímé záruky na půjčky MSP včetně půjček podřízených až do výše 150 000 EUR s navrženým rozpočtem 746 mil. EUR
- **Indikativní rozpočet obou nástrojů dohromady** - 1 436 mil. EUR v běžných cenách

4. Perspektivy ČR v budoucím programovacím období

✓ **Slabiny české konkurenceschopnosti**

Za největší dlouhodobě identifikované překážky v rozvoji české ekonomiky, charakteristické úzkým domácím trhem a vysokým stupněm otevřenosti – orientací na export, jsou považovány špatně fungující instituce, nedostatečně rozvinutá infrastruktura sítí neodpovídající současným potřebám ekonomiky a společnosti. Závažné nedostatky byly identifikovány také ve vzdělávání obyvatelstva na všech úrovních. Kromě popsaného aktuálního stavu je důležité také sledovat vývojový trend v uvedených oblastech, kde je bohužel nutno konstatovat postupné zhoršování situace. Konkrétně v oblasti vzdělanosti je evidentní propad do sfér neodpovídajících vyspělosti ani potřebám České republiky, kdy vzdělávací programy nereflektují potřeby trhu práce a nekorrespondují se současnými ani budoucími požadavky podnikatelské i veřejné sféry na konkurenceschopnou pracovní sílu. Je proto potřeba systémově vytvořit a podporovat učňovské vzdělávání a řemesla. Budoucí programovací období by se mělo naplno využít pro podporu profesních kvalifikací, tak aby vzdělávací programy odpovídaly požadavkům pracovního trhu.

✓ **Podpora konkurenceschopnosti založené na inovacích a znalostním potenciálu**

V oblasti konkurenceschopnosti firem se bude nutno zaměřit na posilování úlohy inovací ve strategickém rozhodování o ekonomickém životě firem. Minula již doba, kdy se dařilo ve velkém měřítku lákat na území České republiky zahraniční firmy, jež při svém rozhodování o umístění dalších kapacit reagovaly na investiční pobídky a investice pak přesunuly do lokality s nejlepšími nabízenými podmínkami. Současným hlavním problémem ČR je neschopnost převést výsledky výzkumu do praxe. Budoucí období proto musí být ve znamení hledání možností jak tento deficit snížit. Je nutné hledat cesty, které umožní vzájemné propojení privátní sféry s akademickým prostředím v návaznosti na výzkumné instituce.

✓ **Zkvalitňování infrastruktury**

Dobudování páteřních infrastruktur (dopravní, energetické a produktové, informační a komunikační) a jejich napojení na hlavní evropské sítě je dlouhodobě požadováno jak našimi firmami a občany, tak jejich zahraničními partnery i evropskými institucemi. Hlubší zapojení do mezinárodní dělby práce je pro naše podniky nutností a existence kvalitních infrastruktur mu může zásadním způsobem pomoci. Kvalita infrastruktury je však nevyhovující i v národním měřítku, existují výrazné rozdíly mezi regiony i uvnitř regionů. V případě budování a zlepšování informačních a telekomunikačních infrastruktur se bude jednat také o významný impuls pro zavádění nových komerčních i veřejných služeb provozovaných jejich prostřednictvím a nastavení příslušných standardů poskytovaných služeb. Zde třeba zmínit potenciální přínos navrhovaného nástroje CEF, který v konečném důsledku může přispět ke snížení cen a zvýšení kvality budované infrastruktury a to tím, že české subjekty budou nuceny soutěžit se zahraničními. Dále lze v této souvislosti zmínit hodnocení Světové banky týkající se přístupu a ceny elektrické energie, které umístilo ČR na nelichotivé 148. místo (ze 183 hodnocených zemí). Navrhovaný program CEF se svojí prioritní oblastí týkající se investic do budování a modernizace přenosových sítí elektrické energie by proto mohl k řešení tohoto problému přispět.

✓ Zdroje

Přetrvávajícím problémem českého podnikatelského prostředí je komplikovaný **přístup k financím**. V této oblasti je tedy iniciativa EU na poli finančního inženýrství pro ČR žádoucí. Jako stěžejní v navrhovaných programech může být pro české podnikatele mikrofinancování a úvěrové záruky. Finanční inženýrství však musí jít ruku v ruce s nastavením podmínek tak, aby se navrhované finanční instrumenty staly atraktivní pro bankovní sektor, který je bude následně alokovat konečným příjemcům. Snahy Evropské unie ke zvýšení **energetická účinnost** mají v dlouhodobém horizontu a za předpokladu růstu cen energií pro české podnikatele pozitivní přínos a to v podobě snížení nákladů. V této souvislosti, ale nutno podotknout, že návratnost podobných řešení je dlouhodobá a pro podniky znamenají v tomto nejistém období nákladnou a riskantní investici. Je proto nezbytné v této souvislosti pro podobná řešení pamatovat na adekvátní ekonomickou stimulaci nebo podporu ze strany EU.

Lze konstatovat, že se v České republice díky evropským penězům podařilo realizovat mnoho zajímavých projektů a tyto prostředky přispěly výraznou měrou k regionálnímu rozvoji a rozvoji dopravní infrastruktury. Na druhou stranu byl téměř zlikvidován národní systém podpor, který byl evropskými fondy nahrazen. Je tedy nutno neustále brát v potaz situaci, která nastane v případě, až se ČR stane čistým plátcem. Nově navrhované programy by tedy v žádném případě neměly nahradit stávající národní podpůrné systémy.

5. Pozice ČR

ČR podporuje návrh Komise na objem rozpočtu EU ve výši 1 % HND EU v platbách. Jedná se o přijatelný kompromis mezi požadavky čistých plátců na zásadní snížení objemu rozpočtu EU a požadavky některých čistých příjemců na jeho navýšení. Rozpočet EU musí reflektovat konsolidační snahy členských států probíhající na národní úrovni, současně však musí zajistit adekvátní financování klíčových politik EU. ČR vnímá politiku soudržnosti jako klíčový více-sektorový nástroj pro posilování růstu a konkurenceschopnosti jak ČR, tak EU jako celku. Proto ČR podporuje zachování silné politiky soudržnosti EU v rámci evropského rozpočtu (včetně odpovídajícího objemu prostředků pro ČR), která se primárně soustředí na podporu méně vyspělých regionů a členských států. Zároveň ČR považuje politiku soudržnosti za významný, i když nikoli jediný, nástroj k dosahování cílů strategie Evropa 2020; za předpokladu, že intervence budou stanoveny na základě potřeb členských států a regionů a následně vyjednány formou dialogu mezi členským státem a Evropskou komisí.

Česká republika se v nejnovějším srovnání mezinárodní konkurenceschopnosti nachází na 36. místě. Zejména v posledních 5 letech zaznamenala ve světovém i evropském kontextu citelný pokles, jenž bude nutno zastavit. Rozumně nastavené rozvojové strategie a politiky a z nich vyplývající konkrétní intervence z veřejných zdrojů pomohou co nejlépe využít ekonomický potenciál, soustředit se na odstranění či alespoň zmírňování identifikovaných nedostatků a pružně a vhodným způsobem reagovat na aktuální vývojové trendy v Evropě a ve světě. ČR nerozumí důvodům pro přesun 10 mld. EUR z Fondu soudržnosti do Nástroje na propojení Evropy přímo řízeného Komisí. Pokud se tomuto přesunu nebude moci v konečném důsledku zabránit, bude ČR usilovat o to, aby nevedl ke snížení celkové alokace pro jednotlivé kohezní státy (včetně ČR) vypočtené na základě upravené Berlínské metodiky.

6. Odkazy

- Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu: <http://ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=233&langId=cs>
- Rozpočet EU: http://ec.europa.eu/budget/explained/budg_system/index_en.cfm
- Návrh Komise tzv. Společného strategického rámce: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/csf_part1_en.pdf

- Nástroje EU pro růst a zaměstnanost:
- http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/eu-tools-for-growth-and-jobs/index_cs.htm
- Evropa 2020: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm
- RSFF: <http://www.eib.org/products/loans/special/rsff/index.htm>
- RSI: http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/RSI/index.htm
- COSME: <http://ec.europa.eu/cip/cosme>
- H2020: http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm??pg=home
- Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR:
- <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/strategie-mezinarod-konkurenceschopnosti/1001958/>
- Pozice České republiky ke koheznímu balíčku z 6. října 2011:
http://www.cebrecz/dokums_raw/rp_obecne_narizeni_0212.pdf
- Stránky strukturálních fondů EU: www.strukturalni-fondy.cz
- Rozvojové priority ČR pro kohezní politiku EU po roce 2013:
http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/issues/110823_csas_srlen_cs.htm

Zpracovalo CEBRE – Česká podnikatelská reprezentace při EU

